

„VRTČEVA“ PRILOGA.

Potepal se je!

Dramatičen prizor. — Spisal A. D.

Osebe:

Pavel,	} prvošolci.		Pavlova teta.
Karol,			Gospodinja.
Francek,			

Doma. Teta in gospodinja sedita za mizo.

Gospodinja. Doslej se je vèdel lepó in tudi učil se je še dosti dobro. Samo zadnji čas se je nekoliko zanemaril; pa mislim, da ne bo nič hudega iz tega . . . Sinoči sem ga opominjala; zanj je dovolj jedna sama beseda; kaznovati ga ni bilo treba še nikoli. Zašel je mej malovredne tovariše, a odslej upam, da se jih bo ogibal.

Teta. Samo da uboga, — potem še ni nič izgubljenega. Ali prosim Vas, pazite nanj, da ne bo pohajkaval brez dela; to je najbolj škodljivo . . . In sedaj odhajam v šolo, da poizvem, kako napreduje, in da ga tam počakam. Če ga bodo pohvalili tudi učitelji, potem pojde o praznikih z menoj domov; sicer pa bo moral ostati tukaj . . .

Gospodinja. In to bi bilo še boljše. Kakor sem rekla, sedaj je začel postajati nekoliko brezskrben. Zato bi bilo dobro, da bi ostal čez praznike v mestu in da bi se mu preskrbel kakšen starejši dijak, ki bi ga nekoliko poučeval. Tako bi ponovila vse prejšnje in se poleg tega še dobro pripravila, da bi pozneje lažje izhajal . . . Res je, da mu bo morda dolgčas po domu, a to bo že moral prestati.

Teta. Bom videla, kaj porekó v šoli. Če ne bodo preveč nezadovoljni ž njim, mu skoro ne bom mogla napravljati tolike žalosti, da bi ga pustila samega; lahko si mislim, kako bi mu bilo hudo . . . A sedaj se še ne more govoriti, treba je, da poprej izvem, — in za ta čas z Bogom! Vrneva se takoj.

Gospodinja. Z Bogom! Pridita kmalu. (*Teta odide.*) Bojim se, da za sedaj ne bodo mogli povedati veliko dobrega o njem. Polenil se je in čudne muhe so mu prišle v glavo. Povsod drugod je rajši kakor pri knjigah. No, pa tako daleč še zmirom ni zavozil v stran, da bi ne mogel več na ravno pot nazaj. Samo malo potruditi se bo treba in vse bo zopet dobro . . .

(*Francek prihiti v sobo s knjigami pod pazduho.*) **Gospodinja.** Kaj, že iz šole? Kako, da je tako hitro minilo? Saj še najst ni ura, — in ti si že doma.

Francek (*ves zasópljen.*) Pisali smo nalogo . . . dà . . . in profesor je dejal: „Kdor dovrši, vzemi knjige in odidi.“ In jaz sem bil prvi. Del sem pero iz roke, še predno je zazvonilo. Karol je še pisal; tako mu je bilo vroče, da je teklo od njega . . . Pa mi je pomigal, da je tudi on že blizu konca.

Gospodinja. Zakaj ga pa nisi počakal? Kam se ti je tako mudilo?

Francek. Zato, da pridem v kuhinjo prej kot drugi; potem bo vse natlačeno. Karol kosi doma, njemu ni treba hiteti . . . Kdo pa je prišel, da je pustil na stolu to veliko košaro . . . in nov klobuk . . . in čevlje; komu je to namenjeno?

Gospodinja. Pavlova teta je v mestu. Ali si njega kaj videl?

Francek. Nič ne. Celo ob desetih ga ni bilo na mostovž; šel sem parkrat mimo njegovega oddelka, pa ga nisem zapazil nikjer. Navadno ni tičal ves čas v razredu.

Gospodinja. In tudi zjutraj se mu je tako mudilo, da niti vaju ni mogel pričakati. Bog vé, kaj ima zopet; da bi se le ne izmišljal kakšne nove nerodnosti.

(*Karol pride.*)

Francek. Oh, tudi ti si že prost . . . To si se potil, — in naloga ni bila prav nič težka . . . A sedaj že bije najrajt in jaz sem še zmirom tukaj . . . Z Bogom; dobro kósíte! (*Odide.*)

Gospodinja. Kako se ti je posrečila naloga, Karol?

Karol. Upam, da dobro . . . Od začetka je šlo vse hitro in po sreči, pri predzadnjem stavku pa sem obstal. Nikakor se nisem mogel domisliti, kaj se pravi 'hlapec' po latinsko. In ta beseda, ki jo slišim vsak dan najmanj desetkrat, delala mi je toliko preglavice . . . Naposled se mi je zasvetilo in skoro da se nisem na glas zasmel samemu sebi . . . Servus! Servus! In to mi ni hotelo priti v glavo! Prevečkrat jo slišim, zato sem pozabil nanjo ravno takrat, ko bi jo bil rabil . . . Kmalu bi bila vsled tega skažena vsa naloga.

Gospodinja. Kako pa Francek?

Karol. On piše latinske naloge vselej najbolje; tudi sedaj jo je dovršil prvi. Lažje se uči kot vsi drugi.

Gospodinja. In tudi priden je; le po njem se vzgledujta, ti in Pavel. Vama je dobro in ni vama treba skrbeti za drugo, kot da dobro napravita svoje naloge. Francku pa prede trda za hrano in obleko, — in kljub temu je najboljši učenec v razredu . . . Pojdi sedaj v drugo sobo in ponovi, kar ste se danes učili; jaz grem napraviti kosilo. (*Odideta, — vsak na drugo stran. Kratek odmor.*)

Pavel (*pride v sobo in zapre tiho vrata za seboj; čevlje ima vse blatne in na obrazu se mu pozna utrujenost. Knjige položi na mizo in sede.*)

Karol je že doma; na postelji je njegov klobuk; in sedaj se uči. Nobenih skrbi nima in njegova vest je mirna; meni pa se zdi, kot da mi leži na ramah silna teža . . . Samo da me ni kdo videl na cesti, — ali celo moj profesor, — o Bog, kaj bi bilo iz tega! Sedaj se mi zdé srečni vsi drugi, ki so bili v šoli; ni se jim bilo treba strašiti vsacega znanega obraza, vsacega človeka, ki je prišel nenadoma izza opla. Zdel sem se samemu sebi kakor tat; bal sem se svojih lastnih korakov, kot da hodi neprenehoma nekdo za mano . . . In vse to zaradi jedne same nesrečne ure, ki sem jo rajši napravil v lenobi, kakor pa da bi se bil učil in odšel potem brezskrbno v šolo . . . Kako bi bilo to krasno! Pogledal bi lahko vsakomur prosto in jasno v oči; a sedaj vidim na vsakem obrazu samo očitanje in zaničevanje . . .

Karol (*odpre vrata in pogleda iz druge sobe.*) O, glej ga! — kaj si domá? Zdelo se mi je, da sem slišal neki šum, pa mislil sem, da se motim. Prikradel si se tako tiho, kot bi imel copate na nogah.

Pavel. Kje pa je gospodinja?

Karol. V kuhinji; kosilo pripravlja . . . Kod pa si hodil, da imaš take čevlje; saj ni toliko blata na cesti.

Pavel. Stopil sem v lužo . . . nekdo me je sunil . . . (*Vzame ščet iz za peči, stopi z jedno nogo na pručico in si briše čevlje.*) Ali ste pisali danes latinsko?

Karol. Seveda; in stavki niso bili nič posebno sitni . . . In ti? Kako si se izmotal? Ali si bil vprašan iz naravoslovja?

Pavel. Ne . . . nisem bil.

Karol. Tudi danes ne? Pa si pravil, da so bili vsi že davno pred teboj na vrsti.

Pavel. Jaz ne vem, kako je to . . .

Gospodinja (*pride v sobo.*) Oho, pa sam prihajaš, Pavel? Kako, da nisi prišel s teto skupaj? Kaj te niso čakali na mostovžu ali pred šolo?

Pavel. Moja teta?

Gospodinja. Kdo pa drugi! Tvoja teta so tukaj, — pa čemu tako gledaš, kakor bi se bil prestrašil.

Karol. Ah, — torej Pavlova teta! Meni so se zdeli znani, ko sem jih srečal na mostovžu, pa sem tako hitel, da jih niti pozdravil nisem. Ravno prej sta govorila z gospodom ravnateljem, potem pa se mi je zdelo, da so šli v konferenčno sobo, kjer se zbirajo profesorji.

Pavel (*gleda v tla in molči*)

Gospodinja. To je čudno, da se nista našla . . . Dokler ne pridejo, pojdita in učita se; kosilo bo kmalu na mizi. In glejta, da se ne bosta samo razgovarjala. (*Pavel in Karol odideta v drugo sobo.*) Pavlovo vedenje se mi ne zdi nič kaj pošteno; gledal je tako posebno, kot bi imel nekaj težkega na vesti. (*Teta pride.*) Pavel je že doma; kako da se nista srečala?

Teta. Kaj tacega bi ne bila pričakovala od njega. Nikdar ne! Niti misliti bi si ne mogla, da se je izgubil že tako daleč.

Gospodinja. A kaj se je pripetilo? Jaz sem slutila že naprej nekaj nepravilnega . . . Povejte, prosim Vas . . .

Teta. Sram me je bilo tako, da Vam ne morem razložiti. Stopim pred profesorja in vprašam po Pavlu, — kako se vede in kako napreduje. No, pritožb ni bilo ravno posebnih; lahko bi bil pridnejši, a za silo že še izhaja . . . Toda nato me vpraša, kaj mu je danes, da ga ni bilo v šolo. Jaz se začudim in obstanem. „Gospodinja je vendar rekla, da je odšel od doma o pravem času, s knjigami v roki . . .“ Gospod profesor zmaje z glavo: „Ah, tako . . . tako! Zgodaj je začel ta dečko!“ Rdečica me je polila po obrazu in nisem vedela, kaj bi odgovorila . . . Tolaži me samo, da se je zgodilo to danes prvokrat; kakor so mi povedali, je bil doslej še vsako uro redno v šoli . . . A da je prišel sedaj s takimi rečmi, to je že skoro preveč . . . to se ne dá oprostiti kar tako.

Gospodinja. Niti sanjati bi si ne mogla, da bi me varal tako umazano. In mislila sem, da pazim na vsak njegov korak, da mi ne more zakriti ničesar. Pa mi napravi tako sramoto.

Teta. Vi nimate na tem nikake krivde; v šolo ga vendar ne morete spremljati, saj ni več tako nespameten otrok, da bi se izgubil na ulici . . . A rekli ste, da je že doma; kam je šel?

Gospodinja. Uči se v drugi sobi. (*Odpre vrata.*) Pavel!

(*Pavel pride iz druge sobe.*)

Teta. Kod si hodil danes dopoldne?

(*Pavel ne odgovori in solze se mu prikažejo v očeh.*)

Gospodinja. Lep vsprejem si pripravil teti; sram te bodi, da jim delaš v zahvalo za vse dobre samo žalost in sramoto.

Teta. Jaz te ne bom zmerjala, Pavel; ne bom ti očitala ničesar. Samo povej mi, kaj misliš s tem svojim vedenjem? Komu hočeš koristiti s tem, da si se začel tako zanemarjati? — Odgovori: zakaj nisi šel danes v šolo?

Pavel. Bal sem se, da bi ne bil vprašan iz naravoslovja.

Gospodinja. Saj si imel vendar časa na preostajanje, da bi se bil lahko naučil. In jaz sem te sinoči priganjala in celo še danes zjutraj.

Pavel (jokaje). Naučim se takoj . . . vse se naučim . . . Samo sedaj mi odpustite. Nikdar več Vas ne razžalim . . . nikoli več . . .

Teta. To ni dovolj. Zaslužil si hudo kazen, da bi si zapomnil za zmirom ta dan, ki si ga zapravil s postopanjem in lažjo . . . A ta kazen ti bo samo v korist. Namenila sem se, da pridem o praznikih pote in te vzamem s seboj domov na počitnice, če vidim, da se vedeš lepo in pridno učiš. Sedaj pa to ni mogoče, ker si pokazal, da si pričel izgubljeni veselje do šole; če te vzamem sedaj s seboj, navziješ se še več prostosti in še bolj boš pozabil na knjige. (*Francek pride v sobo.*) Zato ostanesh tukaj, da ponoviš, kar bo treba in da popraviš, kar si zamudil.

Gospodinja. Pomaga mu lahko Francek, ki je najvzglednejši učenec v svojem razredu. Saj tako nima doma nikogar in ne more na počitnice.

Teta. To bi bilo dobro . . . Ti nam boš gotovo ustregel, Francek.

Francek. Z veseljem. Jaz moram še sam ponoviti vse od začetka in tako se lahko s Pavlom skupno učiva, da nama ne bo dolgčas.

Teta. Kolača vama pošljem toliko, da bosta imela oba zadosti, — četudi bi ti, malopridnež, ne zaslužil ničesar . . . Obljubi mi, da se poboljšaš, in o drugih počitnicah boš imel toliko veselejše dneve.

Pavel. Obljubim Vam, teta. Nikdar več se ne bote hudovali nad menoj.

Gospodinja. In sedaj dovolite, da pogrnem mizo; kosilo je napravljeno.

Na polju.

Cez noč, čez noč
Pregnila trávica svet je,
Čez noč, čez noč
Na polje se vsulo je cvetje.

In sapica
Razkošna hiti po livadi:
„Pozdrav, poljub,
Otroci, od zlate pomladi!“

Veselje, vrišč
Zaraja čez tiho poljano —
En — dva — tri — hop!
Kedo me ujame? Za mano!

Smiljan Smiljanič.

O, kaj bi dal . . .

V pomladno je jasno nebó
Škorjanček radóstno vzleteval,
In v pesnih je sladkih vesel
Stvaritelju slavo prepeval.

Na polju mej cvetjem pa stál
Cvetočega deček je lica,
In pesen je slušal sladkó,
Ki pela jo drobna je ptica.

„Kaj dal bi, kaj dal bi za to,
Da jaz kakor ptičica pel bi,
Da njena bi krila imel —!
— V nebesa peva je vzletel bi . . .!“

Ž. A.

